

อุดมการณ์ทางการเมืองสู่การพัฒนาการเมืองไทย*

POLITICAL IDEOLOGY TO THE DEVELOPMENT OF THAI POLITICS

คิด วรณดี

Kid Varundee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: dr.kidvarundee@gmail.com

วันที่รับบทความ : 2 มกราคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ 3 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 23 กุมภาพันธ์ 2566

Received 2 January 2023; Revised 3 February 2023; Accepted 23 February 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาอุดมการณ์ทางการเมือง คำว่า “อุดมการณ์” หมายถึงระบบระเบียบแนวความคิดที่คนยึดถือเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิต กล่าวคืออุดมการณ์คือแนวความคิดที่ได้หล่อหลอมกล่อมเกลอย่างดีมีระเบียบ จึงมิใช่ความคิดที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ฉะนั้นอุดมการณ์ย่อมจึงเป็นค่านิยม ทศนคติ ความดีงามหรือสิ่งอันควรปฏิบัติ แต่อุดมการณ์ที่ว่านี้บุคคลแต่ละคนย่อมจะมีความแตกต่างกันไปอุดมการณ์เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่มีความเชื่อกันว่า ผู้ที่มีอุดมการณ์ย่อมจะปฏิบัติกิจการใด ๆ ได้บรรลุเป้าหมายได้มากกว่าผู้กระทำการใด ๆ โดยปราศจากอุดมการณ์

คำสำคัญ: อุดมการณ์ทางการเมือง, การพัฒนาการเมืองไทย

* คิด วรณดี. (2566). อุดมการณ์ทางการเมืองสู่การพัฒนาการเมืองไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 1(1), 56-65.

Kid Varundee. (2023). Political Ideology to the Development of Thai Politics. Modern Academic Development and Promotion Journal. 1(1), 56-65.;

DOI:

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

Abstract

This academic article aims to present the meaning of political ideology. To be the basis for the study of political ideology, the word “ideology” refers to a system of order. Concepts that people hold as a typical way of life. In other words, an ideology is an idea that has been well-formed and organized. so it's not a sudden thought. Therefore, ideals are inevitably values, attitudes, virtues, or things that should be done. But this ideology Each person will be different. Ideology is one of the characteristics of a person who believes that a person who has an ideology will be able to achieve more goals in any activity than a person who does any activity without an ideology.

Keywords: Political Ideology, Thai Political Development

บทนำ

ในทางวิชาการถือว่าอุดมการณ์เป็นทฤษฎีแห่งความคิดที่จะแยกต่างหากจากความรู้สึก แต่อุดมการณ์จะเริ่มต้นจากความรู้สึก (Sensation) แล้วเก็บไปนึก (Reflection) จนเกิดเป็นอุดมการณ์ขึ้น กระบวนการที่ก่อให้เกิดอุดมการณ์จะใช้กระบวนการหล่อหลอม (Moulding) จนมีความคิดอย่างถาวรและฝังแน่นอยู่ในจิตใจอิทธิพลสิ่งแวดล้อมทางสังคมนั้นว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการนี้มาก และยังมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ของบุคคลในสังคมอีกด้วย

สำหรับความหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองตามที่ศาสตราจารย์สมพงศ์ เกษมสิน และศาสตราจารย์จรูญ สุภาพ ได้กล่าวไว้ว่า ความหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นสามารถแยกแยะออกได้เป็นหลายประการ เช่น

1. ถือว่า อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นความคิด ความเชื่อ ที่มีแบบแผนเกี่ยวกับหลักการและคุณค่าทางการเมือง ดังนั้นอุดมการณ์จึงมิได้เป็นความคิดที่เลื่อนลอยปราศจากหลักเกณฑ์ ตรงกันข้ามเป็นความคิด ความเชื่อที่มีแนวทางแน่นอน มีเหตุมีผล มีจุดหมายปลายทางและมีวัตถุประสงค์ที่มนุษย์พยายามจะดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล

2. ความคิดความเชื่อนี้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือวิถีชีวิตทางการเมืองซึ่งจะกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในด้านการเมืองการปกครองให้ถูกต้องสมบูรณ์

3. ความคิดความเชื่อดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น มีผลทำให้เกิดความเชื่อฟังปฏิบัติตามซึ่งหมายถึงการยอมรับว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในอุดมการณ์ได้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว หรือมีผลดีพอสมควรที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้บังเกิดผล

4. ความคิดความเชื่อนั้นกลายเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดการเห็นพ้องต้องกันภายในรัฐ หมายความว่า อุดมการณ์มีอิทธิพลผลักดันให้มนุษย์ เห็นพ้องต้องกันในหลักการความมุ่งหมาย กระบวนการ รวมทั้งผลของอุดมการณ์นั้นเมื่อนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังในสังคม

5. ความคิดความเชื่อนี้จะทำให้เกิดกลไกในการควบคุมขึ้น หมายความว่าเมื่อนำอุดมการณ์มาประยุกต์ใช้กับสภาพที่แท้จริงของสังคมก็จะต้องกำหนดกลไกในการควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้อุดมการณ์ดำรงอยู่ได้ และอีกอย่างหนึ่งเพื่อว่ามนุษย์จะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากการใช้อุดมการณ์นั้น เช่น อุดมการณ์ของลัทธิการเมืองแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งเชื่อว่าจุดหมายปลายทางคือ การทำลายชนชั้น เพราะชนชั้นก่อให้เกิดปัจจัยในการกดขี่ขูดรีดในสังคม เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ดังกล่าวจึงมีกลไกควบคุมขึ้น คือ พรรคคอมมิวนิสต์ ส่วนระบอบประชาธิปไตยได้มีอุดมการณ์ไปในทางเคารพสิทธิเสรีภาพผลประโยชน์ เหตุผลสติปัญญา และศรัทธาในความสามารถ มนุษย์จึงทำให้เกิดกระบวนการควบคุมขึ้นเพื่อให้มีพฤติกรรมทางการเมืองไปตามอุดมการณ์ของประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้งโดยเสรีและการแสดงมติมหาชน เป็นต้น

จากความหมายของอุดมการณ์ทางการเมืองดังกล่าวนี้จะเห็นว่าในสังคมทางการเมืองปัจจุบันนี้ อุดมการณ์มีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะมีผลผลักดันให้คนในชาติได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความคิดเชื่อมั่นในสิ่งเดียวกัน เมื่อคนในรัฐมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วย่อมเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้เพราะอุดมการณ์เป็นแรงจูงใจให้มนุษย์มีแนวพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. อุดมการณ์ เป็นแรงจูงใจที่เป็นเสมือนพลังผลักดันที่ทำให้เกิดการกระทำนานาประการในสังคม

2. อุดมการณ์ เป็นแรงคลใจให้มนุษย์เกิดการเชื่อฟัง และในที่สุดก็จะนำไปสู่หน้าที่ความรับผิดชอบ

3. อุดมการณ์ เป็นลักษณะของความเชื่อถ้อยมั่นที่มีความแน่นอนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งมีอิทธิพลในการสร้างทัศนคติ และพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในแนวใดแนวหนึ่งได้

อุดมการณ์เป็นสิ่งสะท้อนในสถาบันทางการเมืองและการปกครอง มักใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างมีสติและไม่มีสติ โดยผู้เล่นทางการเมือง (Sargent, 2009) ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ของผู้เล่น ซึ่งนั่นคือนักการเมือง ซึ่งคำว่านักการเมืองมีความหมายครอบคลุมถึงบุคคลใดก็ตามที่กระทำหรือแสวงหาอำนาจทางการเมืองจะถูกรวมเข้าในคำว่่านักการเมืองโดยพหุนัยเสมอ

ความเป็นมาของคำว่า “อุดมการณ์ทางการเมือง”

อุดมการณ์ (Ideology) ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากเจตคติหรือทัศนคติ (Attitudes) ซึ่งใน ภาษาไทยจะใช้ศัพท์ที่คล้ายกันหลายศัพท์ เช่น ทัศนะ ทัศนคติ หรือทรรศนะ ทรรศนะคติ ศัพท์ เหล่านี้มีการแปลความและตีความแตกต่างกันไปในแต่ละส านักคิด ผู้เขียนจะขอข้ามไม่ลง รายละเอียดของศัพท์นี้ แต่ในบทความนี้หากกล่าวถึงทัศนคติจะหมายความว่าถึงในภาษาอังกฤษว่า Attitudes เท่านั้น

เชาวน์ ไพโรพิจญโรจน์ (2548: 8) อธิบายเกี่ยวกับอุดมการณ์ว่าอุดมการณ์ (Ideology) เป็นการแสดงแนวความคิดเห็นต่าง ๆ ของบุคคลหรือกลุ่มคนที่สามารถอธิบายสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่เฉพาะแต่เหตุการณ์ในปัจจุบันเท่านั้น หากสามารถอธิบายถึงสภาพการณ์นั้น ๆ ในอดีตว่า ทำไมจึงมีลักษณะเช่นนั้น มีอะไรเป็นผลและสามารถชี้แนะถึงการหาทางป้องกันแก้ไขหรือพัฒนาอันควรจะมีหรือเป็นไปได้ในอนาคต ดังนั้น อุดมการณ์จึงมิได้เป็นความคิดที่เลื่อนลอยหรือขาดหลักเกณฑ์ หากแต่เป็นแรงผลักดันให้นำเอาอุดมการณ์นั้น ๆ มาใช้กับสภาพที่เป็นจริงในชุมชน แล้วมีความคิดอันแน่วแน่ที่จะดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางแห่งอุดมการณ์นั้น ๆ

จรรณ สุภาพ (2519 : 209) อธิบายว่า อุดมการณ์เปรียบเสมือนแผนที่ที่บอกทิศทางว่าจะดำเนินไปในทางใด ตามปกตินั้น ถ้าเปรียบรัฐหรือประเทศเป็นเสมือนนาวาลำใหญ่แล้ว นาวาลำนี้จะต้องแล่นไปในท้องทะเลอันกว้างใหญ่ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับการนำเรือ อย่างที่ภาษาชาวบ้านเรียกว่า ตันหน และต้องอาศัยแผนที่เพื่อไม่ให้หลงทาง แผนที่นั้นเป็นส่วนที่แสดงลักษณะของโลกในรูปแบบที่ง่าย คือ สภาพตามความเป็นจริง เช่น แผนที่ชายฝั่งของประเทศ

เพื่อให้ผู้อ่านแผนที่เข้าใจได้ง่ายชัดเจนมากกว่าที่จะมองชายฝั่งจริง ๆ ฉะนั้น แผนที่ เป็นประโยชน์ต่อต้นหนฉันใด อุดมการณ์ก็เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลและประชาชนฉันนั้น

การศึกษาอุดมการณ์ทางการเมือง ผู้ศึกษาจะได้ทราบถึง ทฤษฎีที่สำคัญของ อุดมการณ์ทางการเมือง ประโยชน์ของอุดมการณ์ทางการเมือง และบทสรุปอุดมการณ์ทาง การเมือง เพื่อเป็นแนวทางสู่การนำไปพัฒนาทางการเมืองไทยที่พึงประสงค์ต่อไป

ทฤษฎีที่สำคัญของ อุดมการณ์ทางการเมือง

ทฤษฎี และอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้ง 3 ข้างต้นเป็นสาเหตุและผลของกันและกัน วิชาการเมือง (Politics) หรือรัฐศาสตร์ (Political Science) ทฤษฎีการเมืองที่เราศึกษากันอยู่ ทุกวันนี้ ก็อาศัยศึกษาบนฐานปรัชญาสำนักต่าง ๆ อาทิ กลุ่มสโตอิก เป็นต้น หรือแนวคิดของ นักปรัชญาเรื่องนาม เช่น โสเครตีส เพลโต และอริสโตเติล เป็นต้น แนวคิดของนักปรัชญา (ผู้ รักความรู้) เมื่อมีการนำมาศึกษาวิเคราะห์ วิจัย มีหลักการและเหตุผลเชิงประจักษ์ก็กลายเป็น ทฤษฎี จากทฤษฎีก็พัฒนาเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง ที่นักการเมืองตลอดจนผู้สนใจทั่วไปใช้ เป็นแนวคิดและทัศนคติทางการเมือง

1. ปรัชญาทางการเมือง (Philosophy) มีลักษณะเป็นนามธรรมและมีหลักใหญ่ๆ โกล่เคียงกับทฤษฎี แต่มีความลึกซึ้งมากกว่าในแง่ที่ว่า มีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์อื่นมากขึ้นแบ่ง ได้เป็น เสรีภาพ (Freedom) และปัจเจกบุคคล (Individuals) อันได้แก่สังคมของแต่ละบุคคล แนวทาง ได้แก่

- การตั้งคำถามที่มีอยู่รอบตัว
- เสนอปทัสถานของสังคม ในสิ่งที่ตั้งถามถูกต้อง
- ใช้วิธีการอธิบายแบบการหยั่งรู้ ระลึกรู้

(Dialectical Materialism) ของ มาร์กซ์ เน้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงในโลกของ วัตถุ โดยเฉพาะในเรื่องของชนชั้น (Social classes) และรูปแบบของสังคม มาร์กซ์ ถือว่า การ เปลี่ยนแปลงในโลกของวัตถุ จะมี ผลสะท้อน(หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง) ในทางนามธรรม ได้แก่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่จับต้องไม่ได้ หรือสัมผัสไม่ได้โดยตรง ซึ่งได้แก่ ความคิด ความ เชื่อ และปรัชญาต่างๆ

2. ทฤษฎีการเมือง (Theories) แนวความคิดขั้นทฤษฎี จะต้องประกอบไปด้วยสัง กัปรหรือมโนทัศน์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งถูกจัดให้มีความเกี่ยวพัน เป็นเหตุเป็นผล หรือปัจจัยการ

ความสัมพันธ์แบบปัจจัยการจะต้องลึกซึ้งหลักแหลมเพียงพอ จึงจะเข้าข่ายทฤษฎี คนทั่วไปมักรู้จักประชาธิปไตย หรือความคิดทางการเมืองอื่นๆ ในระดับอุดมการณ์เท่านั้น ทฤษฎีย่อมมีการใช้ หลักตรรกวิทยา และแสดงความเป็นเหตุเป็นต่อน้อยอย่างลึกซึ้งกว่าการกล่าววลีหรือประโยคสั้นๆ แบ่งได้เป็น ระบอบประชาธิปไตย, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การเลือกตั้ง

ทฤษฎีทางการเมืองของมาร์กซ์ ในเรื่องรัฐและการปฏิวัติ มาร์กซ์ถือว่าแนวคิดของตนก้าวไปข้างหน้า จึงให้ชื่อลัทธิของเขาว่า เป็นลัทธิแบบคอมมิวนิสต์ ในทัศนะของมาร์กซ์ รัฐเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ระหว่างชนชั้น ชนชั้นที่มีปัจจัยในการผลิตเป็นผู้ปกครอง หรือบริหารประเทศในระบบเศรษฐกิจแบบนายทุน ซึ่งเน้นการประกอบการ หรือการค้าขายโดยเอกชน มาร์กซ์ถือว่า รัฐเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของพวกนายทุน และรัฐต้องกดขี่ชนชั้นกรรมาชีพเสมอ ทฤษฎีคอมมิวนิสต์ถือว่า การมีรัฐ(State) และมีรัฐบาล(Government) ไม่ว่าในยุคไหนๆ จะต้องมีการกดขี่และเอารัดเอาเปรียบกันเสมอแนวทางได้แก่

- หลักเกณฑ์คำอธิบายความเป็นจริงทางการเมืองที่พิสูจน์ยืนยันได้
- เสนอสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น สถาบันทางการเมือง, พรรคการเมือง

3. อุดมการณ์ทางการเมือง (Ideologies) อุดมการณ์เป็นระดับความเห็น (Opinions) ไม่ใช่ระดับความรู้ การมีอุดมการณ์หมายถึง การมีทัศนคติและการมีความเชื่อ (beliefs) และศรัทธา(faith) ต่อเรื่องราวต่างๆ ต่อสถาบันต่างๆ ในสังคม ต่อกระบวนการต่างๆ ซึ่งบ่งบอกถึง การมี โลกทัศน์(Worldview) คือความคิดเห็นต่อความเป็นไปของโลก ผู้ยึดถืออุดมการณ์ย่อม มีระดับแห่งความยึดเหนี่ยว ความผูกพัน หรือการแสดงออก ที่แตกต่างกันออกไป แบ่งได้เป็นทุนนิยม (Capitalism) และเสรีนิยม (Liberalism) แนวทางได้แก่

- ค่านิยม (Values)
- เสนอกรอบสังคมที่ดี (Vision of Polity) เช่น ระบบการเมืองที่ดี, ระบอบการเมือง
- อธิบายสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ (Conception of Human Nature)
- การกระทำจริง/การแสดงออกทางการเมือง (Strategy of Actions) เช่นอำนาจที่ครอบงำอยู่

- เสนอทางแก้ปัญหา/แนวทางของสังคม(Political Tactics) ใช้ระบบตลาดมาควบคุม เปิดเสรีการแข่งขัน การใช้เสียงข้างมากตัดสินความขัดแย้งใช้หลักกฎหมาย หลักเหตุผล

ตัวอย่าง อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ เจ้าดำรับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์คือ ชาวเยอรมันชื่อ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มีความเห็นว่า สิ่งที่มีอิทธิพลเหนือชีวิตมนุษย์มากที่สุด ได้แก่ วัตถุ โดยที่จิต หรือความคิด ได้รับอิทธิพลจากสภาวะทางวัตถุ มักเรียกกันว่า เป็นแนวสารนิยมหรือวัตถุนิยม(Materialism) ถือว่า สิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความสุข คือ การมีปัจจัยทางเศรษฐกิจคือ ร่ำรวย

ประโยชน์ของอุดมการณ์ทางการเมืองสู่การพัฒนาการเมืองไทย

สมพงศ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ (2020) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของอุดมการณ์ทางการเมืองว่า อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการพัฒนาทางการเมือง เพราะอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นเสมือนจุดหมายปลายทาง เป็นรากฐานหลักเกณฑ์ในการดำเนินการและเป็นแรงดลใจเพื่อให้เกิดการปฏิบัติกรต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว ชุมชน สังคม หรือประเทศ จะมีอุดมการณ์ทางการเมือง สถาบันทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองผันแปรสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งอุดมการณ์นั้น

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2547) ได้อธิบายถึง การนำอุดมการณ์ทางการเมืองมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การนำอุดมการณ์มาใช้เพื่อปกครองและยึดกลุ่มชนเข้าด้วยกัน
2. การใช้อุดมการณ์เพื่อประโยชน์ในการชักจูงให้คนมาเสียสละเพื่อเป้าหมายร่วมหรือทำเพื่ออุดมการณ์ ซึ่งมักจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้นำทางการเมืองมากกว่าต่อตัวประชาชนทั่ว ๆ ไป ประชาชนถูกเรียกร้องให้เสียสละมอภายถวายชีวิตเพื่ออุดมการณ์
3. การใช้อุดมการณ์เพื่อประโยชน์ในการขยายอำนาจรัฐบาล
4. การใช้อุดมการณ์ภายในพรรคหรือในองค์กรอื่น ๆ โดยผู้ที่ต้องการเข้าไปยึดอำนาจหรือเมื่อยึดอำนาจได้แล้วเพื่อรักษาอำนาจนั้นไว้

สนธิ เตชานันท์ (2543) ได้อธิบายประโยชน์ของอุดมการณ์ทางการเมืองไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของอุดมการณ์ต่อระบบการเมือง ก็คือ การสร้างความชอบธรรมให้กับโครงสร้างการเมือง และการจัดสรรอำนาจภายในระบบการเมืองนั้น ๆ เช่น เห็นกันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีรากฐานอยู่บนเจตจำนงของปวงชน ซึ่งแสดงออกโดยการเลือกตั้งผู้แทน ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวกันว่ารัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป หรือภายหลังการเลือกตั้งประธานาธิบดี (ในกรณีของสหรัฐอเมริกา) เป็นรัฐบาลที่ได้รับอำนาจหน้าที่

มาจากประชาชนสิทธิของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดินมีรากฐานอยู่บนหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน ในระบอบประชาธิปไตย

2. เป็นเรื่องยากที่จะอธิบายการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลในกระบวนการเมืองโดยไม่อ้างโครงสร้างในทางอุดมการณ์แบบใดแบบหนึ่ง สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ผลกำไรในรูปของตัวเงิน สถานภาพของสังคม ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ใหญ่กว่า และการใฝ่อำนาจทางการเมืองจะสามารถอธิบายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี แต่ก็มีความคล้ายกันที่ไม่อาจจะนำมาอธิบายให้แจ่มชัดได้หมดทุกประเด็น การอธิบายมักจะมีข้อขัดแย้ง ถ้าหากอ้างเป้าหมายทางอุดมการณ์ของประเทศ สมาชิกพรรคการเมืองอาจมีความเชื่อว่า ในอนาคตอันใกล้หรือไม่ใกล้สัก พรรคการเมืองของตนจะมีอำนาจและเปลี่ยนระบบการเมืองให้เป็นระบบที่มีความเป็นธรรมมากขึ้น มีความยุติธรรมมากขึ้น เป็นสังคมที่เท่าเทียมกันมากขึ้น เป้าหมายเหล่านี้เอง อาจอธิบายต่อผู้มีส่วนร่วมประชุมกรรมการพรรคที่เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่น่าเบื่อหน่าย หรือแก่ผู้ที่ออกไปชักชวนให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงในเขตที่พรรคของตนตกเป็นรอง การรณรงค์เพื่อลดกำลังอาวุธนิวเคลียร์ในประเทศอังกฤษ หรือเพื่อต่อต้านสงครามเวียดนามในสหรัฐอเมริกาในทศวรรษหลังปี 1960 นั้น นับเป็นตัวอย่างของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อันมีพื้นฐานอยู่บนข้อผูกมัดทางอุดมการณ์ประการใดประการหนึ่ง

3. อุดมการณ์ยังเป็นเครื่องมือที่ทรงพลัง สำหรับผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองแบบใด ในอันที่จะชักนำมวลชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการเมืองได้มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป เรื่องนี้จะเห็นได้ชัดเจนในกรณีที่รัฐเข้าสู่สงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสงครามใหญ่ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 อันเป็นลักษณะสงครามที่ต้องทุ่มเทเพื่อรักษาระบอบประชาธิปไตย ลัทธิสังคมนิยม, บ้านเกิดเมืองนอน หรือเพื่อต่อต้านภัยอันตรายจากภายนอกและโดยมากก็มักจะใช้วิธีการเร่งเร้าให้คนในชาติเกิดความรู้สึกในทางชาตินิยม มักจะใช้กับระบบการเมืองซึ่งมีปัญหาในเรื่องของความชอบธรรม แต่เส้นแบ่งระหว่างระบบการเมืองที่มีความชอบธรรมมากกับมีความชอบธรรมน้อยค่อนข้างแคบ อันที่จริงแล้วการระดมมวลชนโดยใช้อุดมการณ์เป็นสิ่งที่ปกติในทุกกระบวนการเมือง โดยพรรคการเมืองจะเป็นตัวแทนที่จะจัดการกับเรื่องดังกล่าว

4. อุดมการณ์ยังเป็นปัจจัยสำคัญของเสถียรภาพและความเป็นเอกภาพทางการเมืองเท่า ๆ กับเป็นปัจจัยที่นำมาทำลายระบบการเมืองที่ดำรงอยู่ เราสามารถใช้อุดมการณ์เป็นเครื่องมือสนับสนุนผู้นำที่อยู่ในอำนาจ และขณะเดียวกันก็อาจใช้เพื่อปลดอาวุธคู่แข่ง อาจเป็น

เครื่องมือเพื่อหันเหประชาชนจากปัญหาความยุ่งยากภายในประเทศ ที่สำคัญที่สุดก็คือ
อุดมการณ์เป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาล ตลอดจนนโยบายต่าง ๆ

5. บทบาทที่สำคัญที่สุดของอุดมการณ์ในระบบการเมืองสมัยปัจจุบันก็คือ การสร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมืองที่เป็นอยู่ นอกจากนั้นก็ยังช่วยให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปด้วยความสะดวก อุดมการณ์เป็นช่องทางที่ใช้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์สากล แต่ขอบเขตและความเร็วของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละระบบการเมืองจะแตกต่างกันออกไป

สรุป

อุดมการณ์ทางการเมือง หมายถึง ระบบความคิดทางการเมืองและความเชื่อในทางการเมืองของนักคิดคนเดียวหรือหลายคน ที่ได้รับอย่างกว้างขวางในสังคมนั้น ๆ ระบบความคิดและความเชื่อนั้นได้หล่อหลอมจนผสมกลมกลืนกลายเป็นกรอบหรือหลักเกณฑ์ของความประพฤติของสมาชิกของสังคมทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตให้ขับเคลื่อนไปตามทิศทางของอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น ๆ อุดมการณ์ทางการเมืองมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเมืองระบอบอุดมการณ์ทางการเมืองสามารถยึดกลุ่มชนให้เข้าร่วมกัน ชักจูง โน้มน้าวให้คนทำเพื่ออุดมการณ์ รัฐบาลยังใช้อุดมการณ์ทางการเมืองขยายอำนาจ ยึดอำนาจหรือรักษาอำนาจไว้ รวมถึงใช้อุดมการณ์ทางการเมืองสร้างความชอบธรรมให้กับระบบการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา สุภาพ. (2519). *สารานุกรมรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2547). *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์ณศ.
- เชาว์ ไพโรพรุณโรจน์. (2547). *ลัทธิและอุดมการณ์ทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สนธิ เตชานันท์. (2543). *พื้นฐานรัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพงษ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ. (2520). *ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

Sargent, T.L. (2009). *Contemporary Political Ideologies: A Comparative Analysis, Fourteenth Edition*. Canada: Webcom.